

Vem vill göra lumpen?

Social bakgrund och inställning till värnplikt
bland svenska ungdomar

Peter Bäckström

Peter Bäckström

Vem vill göra lumpen?

Social bakgrund och inställning till värnplikt bland svenska ungdomar

Titel	Vem vill göra lumpen? – Social bakgrund och inställning till värnplikt bland svenska ungdomar
Title	Social Background and Attitudes Toward Military Conscription Among Swedish Youths
Rapportnr	FOI-R--5763--SE
Månad	November
Utgivningsår	2025
Antal sidor	36
ISSN	1650-1942
Uppdragsgivare	Försvarsmakten
Forskningsområde	Försvarsekonomi
FoT-område	Militära professionen
Projektnr	E12540
Godkänd av	Malek Finn Khan
Ansvarig avdelning	Försvarsanalys

Bild: Joel Thungren, Försvarsmakten

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

This work is protected by the Swedish Act on Copyright in Literary and Artistic Works (1960:729). Citation is permitted in accordance with article 22 in said act. Any form of use that goes beyond what is permitted by Swedish copyright law, requires the written permission of FOI.

Sammanfattning

Trots ett ökat intresse för frågor om försvarets folkförankring och befolkningens försvarsvilja, finns det inga studier om hur viljan att tjänstgöra i Försvarsmakten skiljer sig mellan olika sociala grupper. Denna rapport syftar till att fylla denna kunskapslucka genom att undersöka vilken betydelse social bakgrund har för svenska ungdomars inställning till att göra värnplikt.

Analysen bygger på en kombination av enkät- och registerdata. Enkätmaterialet kommer från det mönstringsunderlag som alla 18-åringar i Sverige är skyldiga att fylla i och där de bland annat anger sin inställning att göra till grundutbildning med värnplikt. Dessa uppgifter länkades till registerdata från Statistiska centralbyrån om föräldrarnas socioekonomiska status och individens migrationsbakgrund. Totalt omfattar datamaterialet omkring 500 000 totalförsvarspliktiga ungdomar födda mellan åren 2000 och 2004.

Resultaten visar att ungdomarnas socioekonomiska bakgrund har en begränsad betydelse för deras inställning till värnplikt. Ungdomar vars föräldrar har högre utbildning och höga inkomster är något mer positiva, men skillnaderna är små. Däremot spelar migrationsbakgrund större roll. Ungdomar födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar är mer tveksamma till värnplikt, både jämfört med ungdomar med svenskfödda föräldrar och ungdomar som själva är utlandsfödda. Detta kan inte förklaras av socioekonomiska skillnader mellan grupperna. Framtida forskning bör försöka fördjupa förståelsen av detta fenomen.

Nyckelord: värnplikt; mönstring; social bakgrund; försvarsvilja; försvarets folkförankring

Summary

Despite growing interest in issues related to public support for the military and willingness to defend, there are no studies examining how the willingness to serve in the Swedish Armed Forces varies across social groups. This report aims to fill this gap by examining the relationship between social background factors and Swedish youths' attitudes towards military conscription service.

The analysis combines survey and register data. The survey data was collected from a mandatory questionnaire that all 18-year-olds in Sweden are required to answer as part of the conscription process, and which includes questions about their attitudes towards military service. These responses were linked to register data from Statistics Sweden on parental socioeconomic status and the individual's migration background. In total, the dataset includes around 500,000 individuals born between 2000 and 2004.

The results indicate that the socioeconomic background of Swedish youths has a limited impact on their attitudes towards military conscription. However, youths born in Sweden to foreign-born parents are more hesitant toward military service compared to both youths with Swedish-born parents and youths who are themselves born abroad. These differences cannot be explained by socioeconomic factors. Future research should explore this phenomenon in greater depth.

Keywords: military service; conscription; willingness to defend; social background

Innehåll

1	Inledning	7
2	Bakgrund	9
2.1	Värnplikt och mönstring	9
2.2	Tidigare forskning	10
3	Data och metod	14
3.1	Datakällor	14
3.2	Variabler	15
3.2.1	Inställning till att göra grundutbildning med värnplikt .	15
3.2.2	Social bakgrund	16
3.2.3	Deskriptiv statistik	17
3.3	Statistiska analyser	18
4	Resultat	20
4.1	Skillnader i inställning mellan olika grupper	20
4.2	Regressionsanalys av sambanden	22
5	Diskussion	25
6	Referenser	27
	Bilaga: Kompletterande figurer	31

1 Inledning

I takt med att Sveriges säkerhetspolitiska läge har förändrats har frågor om försvarets folkförankring och befolkningens försvarsvilja fått ökad uppmärksamhet (Persson & Widmalm, 2024; Sundberg & Gustavsson, 2025; Wallenius m.fl., 2021). En central aspekt av folkförankringen är hur olika samhällsgrupper förhåller sig till att tjänstgöra i det militära försvaret. Om Försvarsmakten främst attraherar individer från vissa sociala bakgrunder kan det få negativa konsekvenser, inte bara för rekryteringen, utan även för relationen mellan militären och det civila samhället (Janowitz, 1975). Därför framhålls det ofta att militären i en demokratisk stat bör spegla det samhälle den är satt att försvara (Armor & Gilroy, 2010; Ledberg, 2019; Lillemäe m.fl., 2024).

Trots det växande intresset för frågor om försvarsvilja och försvarets folkförankring saknas fortfarande publicerade vetenskapliga studier som systematiskt undersöker hur viljan att tjänstgöra i det militära försvaret varierar mellan olika sociala grupper i Sverige. Denna kunskapslucka gör det svårt att veta i vilken utsträckning värnplikten som samhällsinstitution lyckas nå ut till hela befolkningen – något som på längre sikt kan vara avgörande för både försvarets legitimitet och förmåga.

Syftet med denna rapport är att bidra med ny kunskap på detta område genom att studera vilken betydelse som social bakgrund har för svenska ungdomars inställning till att göra värnplikt. Mer specifikt utgår studien från följande frågeställningar:

1. Hur skiljer sig inställningen till att göra värnplikt mellan ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund?
2. Finns det skillnader i inställning beroende på migrationsbakgrund?

Studien utgår från en kombination av enkät- och registerdata från flera olika källor. Enkätmaterialen hämtades från det mönstringsunderlag som alla Sveriges 18-åringar är skyldiga att fylla i, och där de bland annat får svara på frågor om sin inställning till att göra grundutbildning med värnplikt. Detta enkätmaterial länkades sedan till registerdata från Statistiska centralbyrån (SCB) med information om föräldrarnas socioekonomiska status och individens migrationsbakgrund.¹ Allt som allt omfattar datamaterialet information om omkring 500 000 totalförsvarspliktiga 18-åringar, födda mellan år 2000 och 2004.

Att kunna nå hela rekryteringsbasen är en förutsättning för personalförsörjningen av det militära försvaret, inte minst i ett läge då Försvarsmakten befinner sig i en

¹ Socioekonomisk bakgrund, eller socioekonomisk status, är ett samlingsbegrepp för sådant som beskriver en persons sociala och ekonomiska ställning i samhället. Vanligt förekommande mått på socioekonomisk bakgrund är föräldrarnas inkomst, sysselsättning och utbildningsnivå. Se Oakes & Rossi (2003) för en diskussion om begreppet.

period av intensiv tillväxt. Denna studie har på så vis stor relevans för Försvarsmaktens personalförsörjning, rekryteringsinsatser och utvecklingsarbete. Studien bidrar också till den samhällsvetenskapliga litteratur som undersöker hur motivation till militärtjänstgöring bland unga människor påverkas av den sociala kontext som de befinner sig i. I detta sammanhang utmärker sig studien genom att den använder en unik kombination av registerdata av mycket hög kvalitet, och enkätdata med exceptionellt hög svarsfrekvens.

Rapporten är strukturerad enligt följande. Nästa avsnitt ger en kortfattad översikt av den svenska värplikten och mönstringsprocessen. Avsnittet innehåller även en sammanfattning av svensk och internationell forskning inom området. Därefter beskrivs de datakällor och metoder som används i studien. I de två avslutande avsnitten presenteras studiens resultat och en diskussion av det som framkommit.

Rapporten är skriven inom ramen för ett flerårigt forskningsprojekt som finansieras genom Försvarsmaktens medel för forskning- och teknikutveckling (FoT).

2 Bakgrund

2.1 Värnplikt och mönstring

Under hela 1900-talet var värnplikten en grundbult i personalförsörjningen av det svenska försvaret. Efter murens fall och Sovjetunionens upplösning ändrades dock det säkerhetspolitiska läget, och därmed även antalet unga män och kvinnor som ansågs behöva göra militär grundutbildning. År 1997 kallades drygt 32 000 personer in till grundutbildning, en siffra som sjönk till omkring 8 000 personer under år 2008 (Bäckström, 2018). Sveriges riksdag beslutade slutligen år 2009 att lägga värnplikten vilande i fredstid och istället gå över till ett personalförsörjnings-system som helt baserades på frivillighet.²

Det frivilliga försvaret visade sig dock bli ganska kortvarigt. Mot bakgrund av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde, och att Försvarsmaktens behov av personal inte ansågs kunna tryggas enbart genom frivillig rekrytering, beslutade regeringen år 2017 att värnplikten skulle återaktiveras. Den skulle nu också, till skillnad från tidigare, vara könsneutral och omfatta både män och kvinnor.³

Från och med år 2018 genomförs återigen grundutbildning med värnplikt i Sverige. Målsättningen för den återinförda värnplikten var att den skulle fungera som ett komplement till den frivilliga personalförsörjningen; regeringen betonade i sitt beslut att personalförsörjningen så långt som möjligt ska bygga på den enskildes intresse, motivation och vilja (Försvarsdepartementet, 2017). Samtidigt har de allra flesta som skrivits in till grundutbildning med värnplikt sedan år 2018 kommit från de mönstrade årskullarna (Jonsson, 2024).

Mönstringsprocessen inleds med att Plikt- och provningsverket, i början av varje kalenderår, skickar ut ett så kallat mönstringsunderlag till de svenska medborgare som under året ska fylla 18 år.⁴ Mönstringsunderlaget är ett webbformulär som består av omkring 40 frågor som handlar om hälsa, fysik, skolgång, och motivation till värnpliktsutbildning. Enligt svensk lag måste alla svar vara sanningsenliga och den som inte svarar på underlaget riskerar att åtalas och dömas till böter. Utifrån svaren på mönstringsunderlaget väljer Plikt- och provningsverket ut vilka som ska kallas till mönstring och genomföra tester, bedömningar och undersökningar.

² En beskrivning av svenska värnpliktens historia återfinns bl.a. i Ericson (1999) och i Forssberg och Kronborg (2014).

³ Sundevall (2011) ger en historisk överblick av kvinnor och militärt arbete i Sverige.

⁴ Vissa personer är undantagna från skyldigheten att svara på mönstringsunderlaget. Det handlar bland annat om svenska medborgare som är folkbokförda utomlands, personer som är intagna för vård, och personer som har assistansersättning från Försäkringskassan.

Även de som i mönstringsunderlaget angett att de inte är positivt inställda till att göra grundutbildning med värnplikt kan bli kallade till mönstring.⁵

Antalet individer som kallas till mönstring har ökat succesivt efter värnpliktens återaktivering. Under år 2021 kallades omkring 16 200 personer till mönstring. Motsvarande siffra för år 2024 var 27 900 (Plikt- och provningsverket, 2024, 2025). Dock är det endast en liten del av årskullen som gör värnplikt; av de drygt 100 000 totalförsvarspliktiga med födelseår 2005 (och som skickade in mönstringsunderlaget under år 2023) var det endast omkring 7 000 personer som skrevs in till grundutbildning med värnplikt (Plikt- och provningsverket, 2025).

Det finns en stor mängd olika utbildningsinriktningar för värnpliktiga. Testresultaten från mönstringen, tillsammans med rådande konkurrens om en viss utbildning, avgör vilken utbildning som den mönstrande skrivs in till. Utbildningen för meniga soldater eller sjömän är oftast 9 eller 10 månader lång. För den som ska bli grupp-, plutons- eller kompanibefäl, eller utbildas mot en särskild befattning, är utbildningstiden 11 eller 15 månader.⁶

2.2 Tidigare forskning

Under senare år har frågor kring vad som gör människor villiga att försvara sitt land fått ett allt större intresse i den internationella forskningen (Anderson m.fl., 2020; Simon m.fl., 2024). Försvarsvilja (eng. *willingness to fight*) och attityder till väpnat motstånd har varit föremål för en förhållandevis stor mängd forskning inom statsvetenskap och sociologi.

En stor del av litteraturen har utgått från data som erhållits från stora internationella enkätundersökningar, framför allt *World Values Survey* och *European Values Study* (Anderson m.fl., 2020; Andžāns & Sprūds, 2020; Inglehart m.fl., 2015; Simon m.fl., 2024; Torgler, 2003). Sammantaget pekar dessa studier på att försvarsvilja i stor utsträckning hänger ihop med ett lands historiska, sociala och politiska kontext. Faktorer som tidigare konflikter, nationell identitet, social sammanhållning och legitimiteten hos politiska institutioner verkar spela en viktig roll i att forma individers vilja att försvara sitt land.

Inom statsvetenskaplig forskning lyfts institutionellt förtroende och social tillit ofta fram som centrala förklaringsfaktorer för försvarsvilja. För att individer ska vara beredda att riskera sina liv krävs att de upplever att statens institutioner är rättvisa och pålitliga (Persson & Widmalm, 2024; Simon m.fl., 2024; Torgler, 2003).

⁵ Mer om mönstringsprocessen går att läsa på Plikt- och provningsverkets hemsida: <https://www.pliktverket.se/monstring-och-varnplikt>

⁶ Mer om den militära grundutbildningen går att läsa på Försvarsmaktens hemsida: <https://jobb.forsvarsmakten.se/sv/utbildning/grundutbildning/>

Socialt utsatta grupper tenderar, i sin tur, generellt att ha lägre institutionellt förtroende och social tillit (se Rothstein & Holmberg, 2022), vilket kan bero på en mängd olika faktorer så som skillnader i livsvillkor och uppväxt, upplevda orättvisor, politisk marginalisering, utbildning, och kulturella normer (Goubin & Hooghe, 2020; Kaasa & Andriani, 2022; Schoon & Cheng, 2011; Stamos m.fl., 2019). Av den anledningen är det inte orimligt att tänka sig att socialt utsatta grupper kan vara mindre villiga än andra att tjänstgöra i militären; utgångspunkten blir då att den socioekonomiska bakgrunden formar individers relation till staten, och därmed också benägenheten att vilja försvara den (Anderson m.fl., 2020).

Det finns samtidigt ekonomiska förklaringsmodeller som pekar i en annan riktning. Ekonomiska förklaringar till varför benägenheten att tjänstgöra i det militära försvaret kan skilja sig mellan olika sociala grupper inom ett land tar ofta sin utgångspunkt i det ekonomiska begreppet *alternativkostnad* (Anderson m.fl., 2020; Asoni m.fl., 2022; Torgler, 2003).⁷ Enligt detta teoretiska synsätt medför militär tjänstgöring en kostnad för individen i och med att inträdet på arbetsmarknaden eller övergång i högre studier skjuts på framtiden (Bingley m.fl., 2020). Eftersom individer från en lägre socioekonomisk bakgrund kan tänkas ha sämre utsikter på den civila arbetsmarknaden, medan individer från en högre socioekonomisk bakgrund har större möjligheter i det civila arbetslivet, kan de ekonomiska incitamenten för militärtjänst därför skilja sig mellan grupperna (Asoni m.fl., 2022). Hur stora dessa incitament är påverkas i sin tur av hur inkomstfördelningen ser ut i ett land (Anderson m.fl., 2020).

Utifrån ett ekonomiskt synsätt kan alltså personer från en lägre socioekonomisk bakgrund förväntas ha en lägre alternativkostnad för att göra militärtjänst och därför, allt annat lika, vara mer benägna än andra att söka sig till militären. Militärtjänst kan dessutom tänkas erbjuda särskilda fördelar för minoriteter och andra grupper som löper risk att marginaliseras på den civila arbetsmarknaden (Armor & Gilroy, 2010; Elder, 1986; Greenberg m.fl., 2022; Kleykamp, 2009, 2013; Lundquist, 2008). Ett vanligt förekommande argument, åtminstone i amerikansk litteratur, är att personer från socialt missgynnade grupper kan dra särskild nytta av den sociala och kulturella träning som militärtjänst förmedlar (Kleykamp, 2009, 2013). I vissa länder erbjuder militärtjänst också en väg till att förvärva politiska och juridiska rättigheter (Anderson m.fl., 2020). I linje med detta argumenterar Simon m.fl. (2024) att den relativt sett höga försvarsviljan bland invandrare i USA är kopplat till en vilja till integration, snarare än att vara ett uttryck för militarism eller nationalism.

⁷ Alternativkostnad (eng. *opportunity cost*) är ett ekonomiskt begrepp som beskriver värdet av det näst bästa handlingsalternativet; det värde som en person måste försaka när han eller hon väljer ett alternativ framför ett annat.

Det finns dock inga publicerade vetenskapliga studier som undersöker hur inställningen till militär tjänstgöring skiljer sig mellan olika sociala grupper i Sverige.⁸ De få studier som finns har istället varit inriktade på att undersöka allmänhetens försvarsvilja och attityder gentemot det svenska försvaret och den svenska försvarspolitik. Wallenius m.fl. (2021) undersökte, genom en enkätstudie, det svenska försvarets folkförankring. Författarna kunde inte påvisa några betydande skillnader mellan olika samhällsgrupper när det kommer till förtroende för det svenska försvaret och den svenska försvarspolitik. Respondenter som saknade högskoleutbildning, och personer med utländsk bakgrund, tenderade dock att ha något lägre kunskap om det svenska försvaret och den svenska försvarspolitik.

Persson och Widmalm (2024) studerade hur svenskars försvarsvilja påverkats av Rysslands invasion av Ukraina år 2022, med utgångspunkt i den så kallade SOM-undersökningen. Författarna fann att män och personer med hög utbildning och höga inkomster var, relativt sett, mer villiga att bidra till det militära försvaret i händelse av kris eller krig. I jämförelse med andra faktorer (kön, tillit, och politisk tillhörighet) framstod dock betydelsen av de socioekonomiska variablerna som mycket begränsade. På samma vis som Wallenius m.fl. (2021) kunde inte heller Persson och Widmalm (2024) hitta någon tydlig indikation på att individer med utländsk bakgrund var mindre villiga att försvara landet än respondenter med en svensk bakgrund.

Sundberg & Gustavsson (2025) använde data från en digital enkätstudie för att studera hur olika dimensioner av nationell identitet påverkar människors försvarsvilja i Sverige och Danmark. Även om social bakgrund inte var i fokus, visade undersökningen att socioekonomiska faktorer som utbildning och inkomst inte verkar vara avgörande för försvarsviljan när man kontrollerar för faktorer relaterade till nationell identitet och samhörighet.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att försvarsvilja inte nödvändigtvis är samma sak som att vilja göra värnplikt. Försvarsvilja är ett mångfacetterat begrepp som ofta försöker fånga en persons viljeinriktning och åsikter i förhållande till ett möjligt framtida scenario, där Sverige utsätts för ett väpnat angrepp. Att vilja göra värnplikt handlar om att i fredstid genomgå en militär grundutbildning. En person kan mycket väl ge uttryck för en hög försvarsvilja, men samtidigt vara tveksam till att göra värnplikt; att *anse* att Sverige bör göra väpnat motstånd behöver inte

⁸ Det finns dock ett antal svenska studier som undersöker vilken effekt som värnpliktstjänstgöring har på olika livsutfall. Hanes och Norlin (2010) studerar sambandet mellan värnplikt och inkomst senare i livet, för personer födda 1973. De finner ett positivt samband, men bara för vissa kategorier av meniga soldater. Grönqvist och Lindqvist (2016) studerar kausala effekter av befälsutbildning för personer födda på mellan 1950 och 1971. De finner att en befälsutbildning har positiva effekter på sannolikheten att senare arbeta som chef. Hjalmarsson och Lindqvist (2019) undersöker värnpliktens kausala effekter på kriminalitet för de som mönstrade under början av 1990-talet. De finner att värnplikten ökar risken för kriminalitet bland individer från en lägre socioekonomisk bakgrund.

betyda att en person är villig (eller äger förmågan) att själv delta i detta motstånd (Wedebbrand & Jonsson, 2021).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att försvarsvilja kan påverkas av en rad sociala och ekonomiska faktorer, men vi vet fortfarande mycket lite om hur dessa faktorer relaterar till unga människors vilja att genomföra värnplikt i en svensk kontext. Genom att fokusera på just denna fråga syftar den här studien till att bidra med ny kunskap om hur social bakgrund hänger ihop med ungas inställning till militär tjänstgöring; en aspekt som är central för både försvarets folkförankring och Försvarsmaktens framtida personalförsörjning.

3 Data och metod

3.1 Datakällor

Denna studie använder en kombination av enkätdata och registerdata från olika källor för att undersöka sambandet mellan social bakgrund och inställning till att göra värnplikt. Studiepopulationen är hämtad från Plikt- och provningsverket och omfattar totalförsvarspliktiga individer födda mellan åren 2000 och 2004. Totalt omfattar studiepopulationen omkring 500 000 individer.

Information om individens inställning till att genomföra grundutbildning med värnplikt hämtades från det så kallade mönstringsunderlaget, vilket är en webb-enkät som alla svenska medborgare är skyldiga att fylla i det år de fyller 18 år (se Jonsson, 2024).⁹ Svarsfrekvensen på enkäten är mycket hög. Plikt- och provningsverket skickade under åren 2018 till 2022 ut mönstringsunderlaget till totalt 497 098 totalförsvarspliktiga födda mellan åren 2000 och 2004. Av dessa svarade 476 623 (96 %) på enkäten.

En metodmässig fördel med att använda mönstringsunderlaget som datakälla är, utöver den mycket höga svarsfrekvensen, att svaren på frågorna faktiskt används av Plikt- och provningsverket för att avgöra vilka som kallas till vidare mönstrings-tester. Det gör det troligt att respondenterna svarar ärligt om sina verkliga preferenser kring militärtjänst, snarare än att ge svar som uppfattas som socialt önskvärda – något som annars kan vara fallet i traditionella enkätundersökningar (Krumpal, 2013).

Informationen i mönstringsunderlaget länkades samman med data från Statistiska centralbyråns (SCB) LISA-databas, vilken innehåller ett antal variabler relaterade till utbildning och arbetsmarknad, för totalbefolkningen.¹⁰ Databasen innehåller också en koppling mellan individen och dennes föräldrar. Från LISA-databasen hämtades, utöver grundläggande demografisk information om individen (kön, geografisk hemvist mm.), information om social bakgrund: föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomster, och om individen har utländsk eller svensk bakgrund. Eftersom informationen i LISA-databasen är hämtad från offentliga register är datakvaliteten mycket hög (se Ludvigsson m.fl., 2019).

All bearbetning och alla analyser av det anonymiserade datamaterialet skedde genom en särskild plattform som SCB tillhandahåller. Datamaterialet kunde på så vis studeras utan att individdata någonsin behövde lämna SCB:s servrar. Forskningsprojektet har vidare genomgått etisk granskning av Etikprövningsmyndigheten (Dnr 2024-04785-01).

⁹ Vissa personer är undantagna från skyldigheten att svara på mönstringsunderlaget. Det handlar bland annat om svenska medborgare som är folkbokförda utomlands, personer som är intagna för vård, och personer som har assistansersättning från Försäkringskassan.

¹⁰ Förkortningen LISA står för *Longitudinell Integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier*.

3.2 Variabler

3.2.1 Inställning till att göra grundutbildning med värnplikt

Information om individens inställning till att göra grundutbildning med värnplikt hämtades från mönstringsunderlaget. Frågorna i mönstringsunderlag har varierat från år till år. Formuleringarna har varit enligt Tabell 1 nedan.

Tabell 1. Enkätfrågor om inställning till värnplikt i mönstringsunderlaget.

Årskull	Formulering av enkätfråga
2000	<i>Jag tror att jag skulle ha nytta av att göra grundutbildning med värnplikt. Jag skulle se grundutbildningen med värnplikt som en positiv utmaning. Jag tror att jag skulle passa både fysiskt och psykiskt för att genomföra en grundutbildning med värnplikt.</i>
2001	<i>Jag tror att grundutbildning med värnplikt är en bra erfarenhet för mig. Jag ser grundutbildning med värnplikt som en positiv utmaning för mig. Jag tror att jag har både den fysiska och psykiska förmåga som krävs för att göra grundutbildning med värnplikt.</i>
2002-2003	<i>Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt som är en del av Sveriges totalförsvar.</i>
2004	<i>Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt.</i>

I samtliga fall har individerna fått ange sitt svar på en Likert-skala, utifrån i vilken grad de håller med om påståendet. För årskullarna 2000-2003 hade svarsskalan fyra steg, från *stämmer helt* till *stämmer inte alls*. För dessa år kunde individen också ange *vet ej* som ett svarsalternativ. För årskullen 2004 hade svarsskalan nio steg, från *instämmer absolut inte* till *instämmer helt* (utan möjlighet att svara *vet ej*).

De tre enkätfrågor som ställdes till årskullarna 2000 och 2001 hade en mycket hög intern konsistens.¹¹ Det betyder att personer som svarat högt på en fråga i mycket stor utsträckning också svarat högt på de andra frågorna. Mest troligt mäter frågorna därför en och samma underliggande faktor, vilken i det här fallet antas vara inställning till att genomföra grundutbildning med värnplikt. Utifrån svaren på frågorna som ställdes till årskullarna 2000 och 2001 konstruerades därför ett index, genom att beräkna ett medelvärde över svaren på de tre frågorna och avrunda till närmaste heltal, för respektive årskull.

Att svarsskalorna har varierat över åren gör det svårt att jämföra dem med varandra, särskilt som att svarsskalan för årskullarna 2000 till 2003 saknar ett neutralt mitten-alternativ. För att göra svaren från olika årskullar jämförbara med varandra

¹¹ Cronbachs alfa (ett statistiskt mått på den interna konsistensen) för de tre frågorna som ställdes till årskullen 2000 var 0,943. Motsvarande värde för frågorna som ställdes till årskullen 2001 var 0,939. Vanligtvis brukar ett värde på 0,7 anses som acceptabelt vid konstruktion av index och enkätinstrument (Streiner, 2003).

skapades därför en binär variabel som beskriver huruvida individen svarat i den mer positiva änden av Likert-skalan, eller inte. För årskullarna 2000 till 2003 antar variabeln värdet ett (1) om en individ angav att han eller hon instämmer helt eller instämmer delvis till påståendet (och motsvarande värden för index). För årskullen 2004 antar variabeln värdet ett (1) om individen angett ett svar som är större än fem i svarsskalan (och där *instämmer helt* motsvarar nio). I alla andra fall (inklusive de fall då individen svarat *nej ej*) antar variabeln värdet noll.

Individer som har värdet 1 på den binära variabeln antas ha en positiv inställning till att göra grundutbildning med värnplikt. Individer som har värdet noll på den binära variabeln antas ha en negativ eller neutral inställning till att göra grundutbildning med värnplikt.

Att omvandla Likert-skalorna till en binär variabel har fördelen att svaren får en tydlig och intuitiv tolkning. Detta överensstämmer dessutom med hur Plikt- och prövningsverket själva kategoriserar individer vid beslut om kallelse till mönstring. En nackdel med denna förenkling är dock att en stor del av variationen i svaren går förlorad, vilket kan innebära att skillnader i inställning mellan olika grupper inte längre kan identifieras. En redovisning av gruppskillnader baserad på de ursprungliga svarsskalorna finns därför i Bilaga 1.

3.2.2 Social bakgrund

Information om individens sociala bakgrund hämtades från SCB:s LISA-databas och består av tre variabler: föräldrarnas utbildningsnivå, föräldrarnas inkomst, och om individen har svensk eller utländsk bakgrund. De två förstnämnda variablerna beskriver föräldrarnas socioekonomiska status, medan den sistnämnda beskriver individens migrationsbakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå avser utbildningsnivån på den högst utbildade föräldern (biologisk far respektive biologisk mor). Variabeln antar tre värden:

1. Lågutbildad (högst tvåårig gymnasial utbildning)
2. Medelhögt utbildad (längre än tvåårig gymnasial utbildning men kortare än treårig eftergymnasial utbildning, referenskategori)
3. Högutbildad (minst treårig eftergymnasial utbildning).

Föräldrarnas inkomst avser den biologiska faderns och den biologiska moderns sammanlagda förvärvsinkomst under det kalenderår då mönstringsunderlaget skickades in. Variabeln antar fem värden, utifrån vilken kvintil som inkomsten ligger i, under det året. Om föräldrarnas sammanlagda förvärvsinkomst är i den

lägsta femtedelen hamnar de i inkomstkventil ett (1); om föräldrarnas sammanlagda förvärvsinkomst är i den högsta femtedelen hamnar de i inkomstkventil fem. Inkomstkventil tre utgör referenskategori för denna variabel.¹²

Individens migrationsbakgrund beskrivs av en variabel som antar tre värden:

1. Svensk bakgrund (personen är född i Sverige och har minst en förälder som är född i Sverige, referenskategori)
2. Född i Sverige med utländsk bakgrund (personen är född i Sverige och båda föräldrarna är födda utomlands)
3. Utlandsfödd (personen är född utomlands, oavsett var föräldrarna är födda).

Den första kategorin omfattar personer som, enligt SCB:s definition, har en svensk bakgrund, medan de två senare kategorierna omfattar personer som har en utländsk bakgrund.

3.2.3 Deskriptiv statistik

Tabell 2 visar deskriptiv statistik över några av de variabler som ingår i den statistiska analysen. Totalt omfattar datamaterialet information om 476 623 män och kvinnor födda mellan 2000 och 2004. Av dessa uppgav omkring 32 procent att de var positivt inställda till att göra värnplikt. För 6 846 individer (1,4 procent saknas information om föräldrarnas utbildningsnivå, medan det för 6 171 (1,3 procent) individer saknas information om föräldrarnas inkomster.

¹² Ett alternativ till föräldrarnas *sammanlagda* förvärvsinkomst under ett kalenderår, är att istället utgå från föräldrarnas *genomsnittliga* årsinkomst under ett kalenderår. Att utgå från den genomsnittliga årsinkomsten, istället för den sammanlagda årsinkomsten, förändrar dock inte resultaten i någon nämnvärd utsträckning.

Tabell 2. Deskriptiv statistik över utvalda variabler. Tabellen visar antalet observationer, medelvärde samt minsta och största värde för varje variabel.

Variabel	Antal observationer	Medelvärde	Minsta värde	Största värde
Positiv inställning till värnplikt	476 623	.322	0	1
<i>Föräldrarnas utbildning</i>				
Lågutbildad	469 777	.183	0	1
Medelhögt utbildad	469 777	.397	0	1
Högutbildad	469 777	.421	0	1
<i>Föräldrarnas inkomst</i>				
Kvintil 1	470 452	.2	0	1
Kvintil 2	470 452	.2	0	1
Kvintil 3	470 452	.2	0	1
Kvintil 4	470 452	.2	0	1
Kvintil 5	470 452	.2	0	1
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>				
Utländsfödd	476 623	.099	0	1
Svenskfödd, utl. bakgrund	476 623	.097	0	1
Svensk bakgrund	476 623	.804	0	1
<i>Kön</i>				
Man	476 623	.509	0	1
Kvinna	476 623	.491	0	1
<i>Födelseår</i>				
2000	476 623	.185	0	1
2001	476 623	.188	0	1
2002	476 623	.201	0	1
2003	476 623	.211	0	1
2004	476 623	.215	0	1

3.3 Statistiska analyser

De statistiska analyserna består av två delar: dels grafiska jämförelser av medelvärden mellan olika grupper, dels en logistisk regressionsanalys, där betydelsen av flera variabler undersöks samtidigt. Det huvudsakliga syftet med de statistiska analyserna är att *beskriva* sambandens styrka och riktning, snarare än att fullt ut förklara de bakomliggande mekanismerna.

Den utfallsvariabel som användes i den logistiska regressionsmodellen är en binär variabel som beskriver individens inställning till att göra grundutbildning med värnplikt. Den antar värdet 1 om individen har en positiv inställning, och värdet 0

om individen har en negativ eller neutral inställning. Den logistiska regressionsmodellen modellerar oddset för att utfallsvariabeln ska anta värdet 1 som en funktion av individens sociala bakgrund (föräldrarnas utbildning, inkomst, och migrationsbakgrund) och ett antal kontrollvariabler. Kontrollvariablerna består av individens kön, individens hemkommun, och individens födelseår (vilket också betyder att modellen kontrollerar för vilken version på mönstringsunderlaget som individen svarade på).¹³

Resultaten från skattningen av den logistiska regressionsmodellen redovisas som *oddskvoter*. Oddskvoten är förhållandet mellan oddset för att en viss händelse inträffar i en grupp, jämfört med oddset för att den inträffar i en annan grupp.¹⁴ Oddskvoten används ofta för att mäta styrkan av sambandet mellan någon slags exponering (exempelvis att en person har högutbildade föräldrar) och sannolikheten för att en händelse inträffar (i det här fallet att en person är positivt inställd till att göra värnplikt).

Om en skattad oddskvot är 1 finns det inget samband mellan exponering och sannolikheten för att händelsen inträffar; oddset för att händelsen inträffar är lika i den exponerade och icke-exponerade gruppen. Ju större oddskvoten är än ett (1), desto mer sannolikt är det att händelsen inträffar med exponering. Ju mindre oddskvoten är än ett (1), desto mindre sannolikt är det att händelsen inträffar med exponering.

Tillsammans med oddskvoterna redovisas också 95-procentiga konfidensintervall. De visar hur stor den statistiska osäkerheten i skattningen av oddskvoten är. Om konfidensintervallet för en skattad oddskvot inkluderar ett (1), så har skattningen inte uppnått statistisk signifikans (på 5 procents signifikansnivå). Konfidensintervallen som hör till de skattade oddskvoterna är beräknade utifrån standardfel som är klustrade efter individernas födelseår. Eftersom datamaterialet är mycket stor, är dessa konfidensintervall i regel små, och de allra flesta skillnader mellan de olika grupperna, även de som är betydelselösa ur ett praktiskt perspektiv, är statistiskt signifikanta.

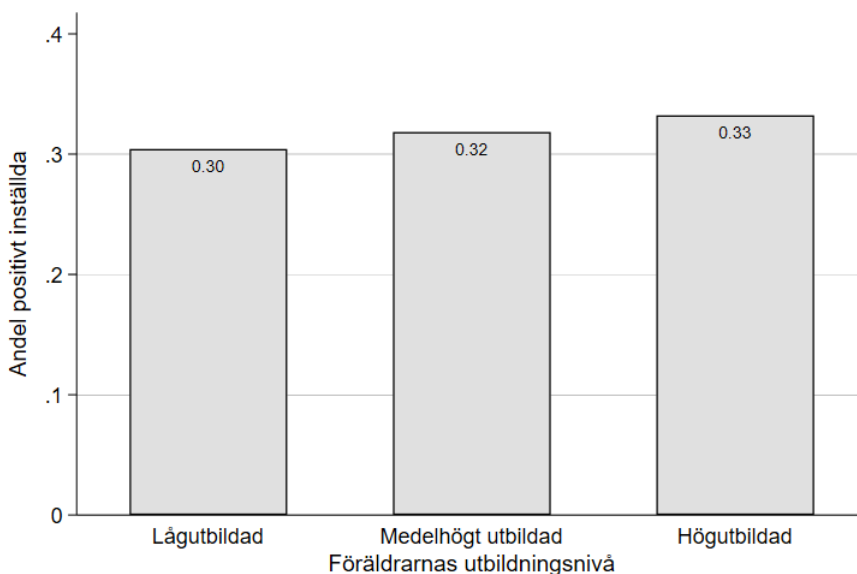
¹³ En av de största fördelarna med regressionsanalys är att kunna undersöka sambandet mellan en utfallsvariabel och en viss förklaringsvariabel, samtidigt som man kontrollerar för andra förklaringsvariabler. Det gör att det möjligt att undvika att en från en förklaringsvariabel blandas samman med effekten från en annan. Till exempel kan regressionsanalysen kontrollera för att föräldrarnas inkomst och utbildningsnivåer skiljer sig mellan olika demografiska grupper, och vice versa. Den som är intresserad av en mer utförlig diskussion om regressionsanalys hänvisas till grundläggande läroböcker i statistisk regressionsanalys, exempelvis Ruist (2021).

¹⁴ Oddset är kvoten mellan sannolikheten att en viss händelse inträffar och sannolikheten att den inte inträffar. När man slår en sexsidig tärning är sannolikheten för att få en etta 1/6, vilket ofta utläses som ett *på* sex. Oddset för samma händelse är däremot 1/5, vilket ofta utläses som ett *mot* fem. För en introduktion till risk och odds i kvantitativa undersökningar, se exempelvis Hellmer (2022).

4 Resultat

4.1 Skillnader i inställning mellan olika grupper

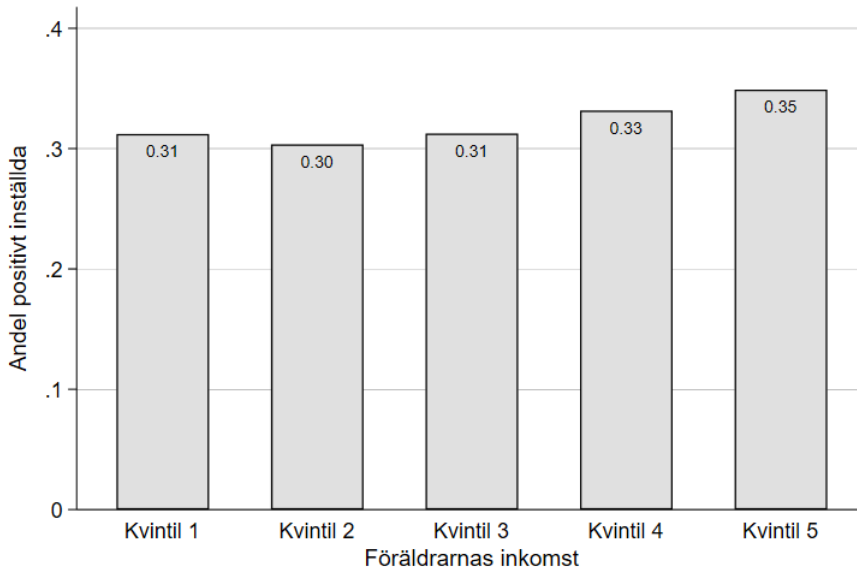
Figur 1 visar hur inställningen till att göra grundutbildning med värnplikt skiljer sig åt beroende på föräldrarnas utbildningsnivå. Ungdomar med högutbildade föräldrar är något mer positivt inställda till att göra grundutbildning, jämfört med ungdomar med lågutbildade föräldrar. Skillnaden mellan grupperna är dock liten: 33 procent av de med högutbildade föräldrar har en positiv inställning till att göra värnplikt. Motsvarande siffra för de med lågutbildade föräldrar är 30 procent. Inställningen till att göra värnplikt är, med andra ord, ganska likartad mellan de olika utbildningsgrupperna.

Figur 1. Andel som uppger att de är positivt inställda till att göra värnplikt, uppdelat efter föräldrarnas utbildningsnivå. Figuren baseras på data över 469 777 totalförsvarspliktiga, födda mellan 2000 och 2004.

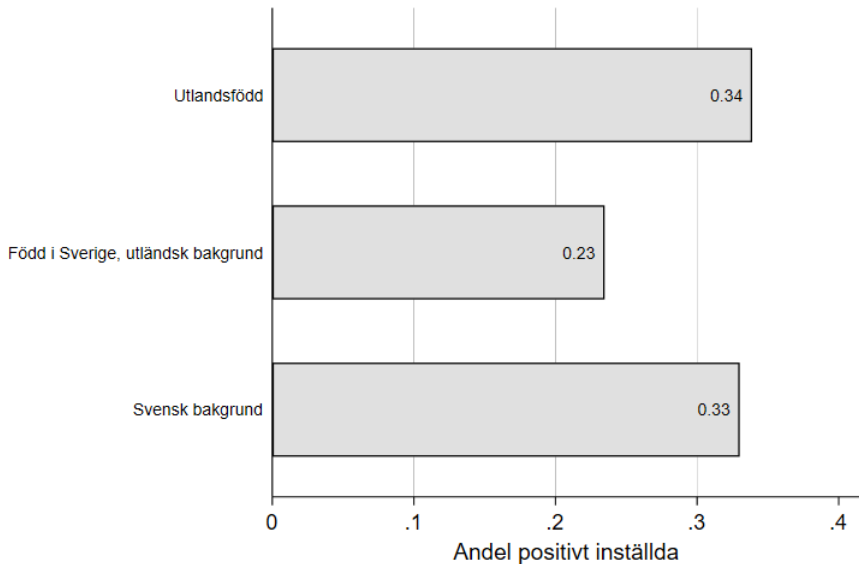
Figur 2 visar hur inställningen att göra grundutbildning med värnplikt skiljer sig åt mellan ungdomar vars föräldrar har låga, respektive höga, (relativa) inkomster. Ungdomar som har föräldrar med relativt höga inkomster är något mer positivt inställda till att göra värnplikt, jämfört med ungdomar vars föräldrar har lägre inkomster. De skillnader som finns mellan olika inkomstgrupper är dock förhållandevis små. Bland de ungdomar som har föräldrar i den högsta inkomstkventilen

uppgger 35 procent att de är positivt inställda till att göra värnplikt. Motsvarande siffra för de med föräldrar i den lägsta inkomstkventilen är 31 procent.

Figur 2. Andel som uppger att de är positivt inställda till att genomföra grundutbildning med värnplikt, uppdelat efter föräldrarnas sammanlagda årsinkomst. De högsta inkomsterna utgörs av den femte kvintilen. Figuren baseras på data över 470 452 totalförsvarspliktiga födda mellan 2000 och 2004.

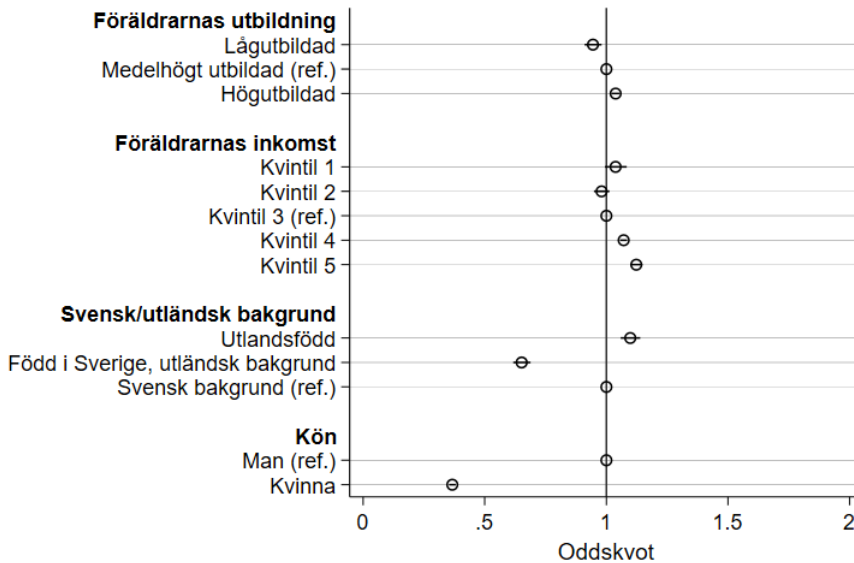
Figur 3 visar hur inställningen till att göra grundutbildning med värnplikt skiljer sig mellan ungdomar med olika migrationsbakgrund. Ungdomar som är födda i Sverige, men som har föräldrar som är födda utomlands, har en mer tveksam inställning till värnplikt, både jämfört med de vars föräldrar är födda i Sverige och de som själva är födda utomlands. Av svenskfödda ungdomar med utlandsfödda föräldrar uppger 23 procent att de är positivt inställda till värnplikt. Motsvarande siffror för ungdomar med svensk bakgrund, och ungdomar som är utlandsfödda, är 33 respektive 34 procent. Det finns med andra ord stora skillnader inom gruppen ungdomar med utländsk bakgrund; utlandsfödda ungdomar är betydligt mer positivt inställda till värnplikt än vad svenskfödda ungdomar med utlandsfödda föräldrar är.

Figur 3. Andel som uppger att de är positivt inställda till att genomföra grundutbildning med värnplikt, uppdelat efter migrationsbakgrund. Figuren baseras på data över 476 623 totalförsvarspliktiga födda mellan 2000 och 2004.

4.2 Regressionsanalys av sambanden

I föregående avsnitt undersöktes skillnader i inställning till värnplikt utifrån enskilda sociala bakgrundsvariabler. Eftersom dessa variabler ofta hänger ihop med varandra, är det dock svårt att veta vilka variabler som har en självständig betydelse. Figur 4 redovisar därför resultaten från en logistisk regressionsanalys av sambandet mellan inställning till att göra värnplikt och social bakgrund. En oddskvot som är större än 1 betyder att en viss förklaringsvariabel *ökar* sannolikheten (i förhållande till en referensegenskap) för att en person ska ha en positiv inställning till att göra värnplikt, medan en oddskvot som är mindre än 1 betyder att förklaringsvariabeln *minskar* sannolikheten för en positiv inställning.

Figur 4. Regressionsresultat från en logistisk regressionsmodell. Utfallsvariabel är inställning till att göra grundutbildning med värnplikt (positiv inställning = 1). Skattade oddskvoter tillsammans med 95-procentiga konfidensintervall. Resultatet baseras på data över 469 509 totalförsvarspliktiga födda mellan 2000 och 2004. Regressionsmodellen innehåller, utöver de förklaringsvariabler som framgår av figuren, kontrollvariabler för individens födelseår och geografiska hemvist (kommun), samt en konstanterm.

Resultaten visar att ungdomar med högutbildade föräldrar, allt annat lika, är något mer positivt inställda till att göra grundutbildning med värnplikt. Detsamma gäller ungdomar med föräldrar med relativt höga inkomster. De skattade oddskvoterna för dessa variabler är, även om de är statistiskt signifikanta, dock nära 1. Det antyder att sambanden, ur ett praktiskt perspektiv, är av begränsad betydelse.

För att underlätta tolkningen av regressionsresultatet kan resultatet uttryckas i termer av skattad sannolikhet för att ha en positiv inställning. Den skattade sannolikheten att ha en positiv inställning är, allt annat lika, omkring 31 procent för en person som har lågutbildade föräldrar. Motsvarande sannolikhet för en jämförbar person som har högutbildade föräldrar är omkring 33 procent. Ett liknande mönster, men ungefär lika stora skillnader, återfinns för föräldrarnas inkomster. Föräldrarnas socioekonomiska status har, med andra ord, en begränsad betydelse för en persons inställning till att göra värnplikt.

Resultatet visar samtidigt att individens migrationsbakgrund, allt annat lika, har en relativt stor betydelse för dennes inställning till att göra grundutbildning med värnplikt. Ungdomar som är födda i Sverige, men som har utlandsfödda föräldrar, är mer tveksamt inställda till att göra värnplikt, både jämfört med ungdomar vars föräldrar är födda i Sverige och ungdomar som själva är utlandsfödda. Mer

specifikt, och allt annat lika, så är oddset för att ha en positiv inställning till värnplikt 35 procent *lägre* bland inrikes födda ungdomar med två utlandsfödda föräldrar, jämfört med ungdomar som har en svensk bakgrund. Detta samband är statistiskt signifikant. I termer av skattade sannolikheter innebär detta att sannolikheten för att ha en positiv inställning till värnplikt är omkring 8 procentenheter lägre för en svenskfödd person med utlandsfödda föräldrar, än vad motsvarande sannolikhet är för en jämförbar person som har en svensk bakgrund.

Sammantaget visar resultaten att föräldrarnas socioekonomiska status endast har en begränsad betydelse för ungdomarnas inställning till att göra värnplikt. Det finns en tendens att ungdomar vars föräldrar har högre utbildning och höga inkomster är något mer positivt inställda, men skillnaderna är förhållandevis små. Däremot har föräldrarnas migrationsbakgrund en större betydelse. Ungdomar som är födda i Sverige, men har utlandsfödda föräldrar, är mindre benägna att ha en positiv inställning till värnplikt, både jämfört med ungdomar vars föräldrar är födda i Sverige och ungdomar som själva är utlandsfödda. Eftersom regressionsmodellen "rensar bort" betydelsen av andra förklaringsvariabler, kan detta samband inte tillskrivas bakomliggande skillnader i föräldrarnas utbildningsnivå eller inkomst. De kan inte heller förklaras av att grupperna kommer från olika delar av landet, att könsfördelningen skiljer sig åt, eller att de svarar på mönstringsunderlaget vid olika tidpunkter.

5 Diskussion

Trots att frågor om försvarets folkförankring och befolkningens försvarsvilja rönt ett allt större intresse under senare år, finns det inga publicerade vetenskapliga studier av hur viljan att tjänstgöra i Försvarsmakten skiljer sig mellan olika sociala grupper. Syftet med denna rapport var att bidra med ny kunskap på detta område genom att studera vilken betydelse som social bakgrund har för svenska ungdomars inställning till att göra värnplikt.

Resultatet från studien visar att ungdomarnas socioekonomiska bakgrund endast har en begränsad betydelse för deras vilja att göra värnplikt. Det finns förvisso en tendens att ungdomar vars föräldrar har högre utbildning och höga inkomster är något mer positivt inställda, men skillnaderna är förhållandevis små. Resultatet understryker på så vis värnpliktsinstitutionens jämna förankring i det svenska samhället och är i linje med svenska enkätundersökningar av försvarsvilja och försvarets folkförankring, i olika inkomst- och utbildningsgrupper (Persson & Widmalm, 2024; Sundberg & Gustavsson, 2025; Wallenius m.fl., 2021).

Studien visar samtidigt att föräldrarnas migrationsbakgrund, till skillnad från deras utbildning och inkomst, verkar spela en förhållandevis stor roll för en individs inställning till att göra grundutbildning med värnplikt. Ungdomar som är födda i Sverige, men som har utlandsfödda föräldrar, är mer tveksamt inställda till värnplikt, både jämfört med ungdomar vars föräldrar är födda i Sverige och ungdomar som själva är utlandsfödda. Detta resultat kan inte förklaras av skillnader i socioekonomisk bakgrund mellan de olika grupperna.

Det är viktigt att understryka att detta samband inte gäller för ungdomar som själva är födda utomlands. Deras inställning till att göra värnplikt är i stort sett densamma som hos ungdomar med svensk bakgrund. Att tidigare svenska studier inte kunnat påvisa ett liknande samband mellan migrationsbakgrund och försvarsvilja kan ha att göra med att de inte har tagit hänsyn till heterogeniteten *inom* gruppen av personer som har utländsk bakgrund.

Resultatet kan tolkas som att erfarenheter kopplade till migration och integration spelar en viktigare roll än traditionella mått på socioekonomisk status när det gäller inställning till värnplikt. Samtidigt väcker resultaten frågor, eftersom en vanlig utgångspunkt är att barn till invandrare förväntas uppvisa fler av majoritetsbefolkningens kännetecken jämfört med personer som nyligen invandrat (Bevelander & Hutcheson, 2022; Kim & Amnå, 2014; Li & Jones, 2020). När det gäller inställningen till att göra värnplikt verkar det dock vara precis tvärtom.

Denna studie kan inte ge ett entydigt svar på *varför* barn till invandrare (men inte invandrare själva) är mindre benägna än andra att vilja göra värnplikt. Statsvetenskaplig forskning betonar dock ofta institutionellt förtroende och social tillit som nyckelkomponenter i att förklara försvarsvilja och menar att för att individer ska vara redo att riskera sina liv är det avgörande att det går att lita på

statens institutioner, och att dessa uppfattas agera rättvist (Persson & Widmalm, 2024; Simon m.fl., 2024; Torgler, 2003). Tidigare studier visar också att invandrare, under den första tiden i det nya landet, ofta har högre tilltro till offentliga institutioner än personer som är födda i landet (Maxwell, 2010; Röder & Mühlau, 2011). Det höga förtroendet tenderar dock att plana ut över tiden för att slutligen hamna på ungefär samma nivå som den infödda befolkningen (Adman & Strömblad, 2015; Röder & Mühlau, 2012). Att barn till invandrare är mer tveksamt inställda till värnplikt jämfört med barn till svenskfödda skulle dock kunna tyda på att institutionellt förtroende och social tillit inte bara planar ut, utan faktiskt minskar, över generationer.

Detta är dock endast en spekulativ tolkning och det kan mycket väl tänkas att resultatet kan förklaras av andra faktorer. Exempelvis kan det vara värt att fundera kring betydelsen av olika aspekter av nationell identitet och samhörighet (se Sundberg & Gustavsson, 2025). Framtida samhällsvetenskaplig forskning bör prioritera att undersöka denna fråga vidare och skapa en djupare förståelse för detta fenomen.

Resultaten tyder på att det kan finnas ett behov för det svenska samhället att genomföra riktade informationsinsatser om värnplikten. Försvarsmakten, Plikt- och prövningsverket, och den svenska skolan, bör överväga om de i större utsträckning behöver arbeta med att tidigt nå unga personer med utländsk bakgrund och öka tillgängligheten till det svenska försvarets verksamhet. Detta ligger även i linje med den nya läroplanen för samhällskunskap, där totalförsvarskunskap blir ett obligatoriskt inslag i gymnasieskolan från och med höstterminen 2025.

Avslutningsvis är det viktigt att återigen understryka att försvarsvilja inte nödvändigtvis är samma sak som att vilja göra värnplikt; en person kan mycket väl ha hög försvarsvilja, men samtidigt vara tveksam till att göra militär grundutbildning (Wedebrand & Jonsson, 2021). Det är också viktigt att komma ihåg att en persons inställning till att göra värnplikt inte nödvändigtvis återspeglar huruvida han eller hon faktiskt gör värnplikt. Bara för att en person *vill* göra lumpen, betyder det inte nödvändigtvis att han eller hon *får* göra lumpen. För att få en heltäckande bild av social representation inom värnpliktsförsvaret bör framtida studier därför också undersöka den sociala bakgrundens betydelse för att en individ faktiskt påbörjar en värnpliktsutbildning. Detta är ett område som hittills fått begränsad uppmärksamhet inom samhällsvetenskapen, men som, i ljuset av det försämrade säkerhetsläget och det nationella försvarets återuppbyggnad, blir alltmer angeläget att studera och fördjupa kunskapen om.

6 Referenser

- Adman, P., & Strömblad, P. (2015). Political trust as modest expectations. *Nordic Journal of Migration Research*, 5(3), 107–116.
- Anderson, C. J., Getmansky, A., & Hirsch-Hoefler, S. (2020). Burden sharing: Income, inequality and willingness to fight. *British journal of political science*, 50(1), 363–379.
- Andžāns, M., & Sprūds, A. (2020). Three-decade evolution of the willingness to defend one's own country: The case of the Baltic states. *Lithuanian annual strategic review*.
- Armor, D. J., & Gilroy, C. L. (2010). Changing minority representation in the US military. *Armed Forces & Society*, 36(2), 223–246.
- Asoni, A., Gilli, A., Gilli, M., & Sanandaji, T. (2022). A mercenary army of the poor? Technological change and the demographic composition of the post-9/11 U.S. military. *Journal of Strategic Studies*, 45(4), 568–614. <https://doi.org/10.1080/01402390.2019.1692660>
- Bevelander, P., & Hutcheson, D. S. (2022). Voting behavior of immigrants and their children in Sweden. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(3), 427–443.
- Bingley, P., Lundborg, P., & Lyk-Jensen, S. V. (2020). The Opportunity Costs of Mandatory Military Service: Evidence from a Draft Lottery. *Journal of Labor Economics*, 38(1), 39–66. <https://doi.org/10.1086/704495>
- Bäckström, P. (2018). *Värnplikt och utfall på den civila arbetsmarknaden. En systematisk litteraturstudie* (FOI-R--4584--SE). Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Elder, G. H. (1986). Military times and turning points in men's lives. *Developmental psychology*, 22(2), 233.
- Ericson, L. (1999). *Medborgare i vapen: Värnplikten i Sverige under två sekel*. Historiska media.
- Forssberg, A. M. & Kronberg, Klas. (2014). *Lumpen: Från mönstring till muck*. Atlantis.
- Försvarsdepartementet. (2017). *Regeringsbeslut 3, 2017- 03-02: Uppdrag till Försvarsmakten och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet om mönstring och grundutbildning med värnplikt*.
- Goubin, S., & Hooghe, M. (2020). The effect of inequality on the relation between socioeconomic stratification and political trust in Europe. *Social Justice Research*, 33(2), 219–247.

- Greenberg, K., Gudgeon, M., Isen, A., Miller, C., & Patterson, R. (2022). Army Service in the All-Volunteer Era. *The Quarterly Journal of Economics*, 137(4), 2363–2418. <https://doi.org/10.1093/qje/qjac026>
- Grönqvist, E., & Lindqvist, E. (2016). The making of a manager: Evidence from military officer training. *Journal of Labor Economics*, 34(4), 869–898.
- Hanes, N., Norlin, E., & Sjöström, M. (2010). THE CIVIL RETURNS OF MILITARY TRAINING: A STUDY OF YOUNG MEN IN SWEDEN. *Defence and Peace Economics*, 21(5–6), 547–565. <https://doi.org/10.1080/10242694.2010.528245>
- Hellmer, S. (2022). *Grunderna i statistisk dataanalys—Med tillämpning inom hälsovetenskaperna*. Studentlitteratur AB.
- Hjalmarsson, R., & Lindquist, M. J. (2019). The Causal Effect of Military Conscription on Crime*. *The Economic Journal*, 129(622), 2522–2562. <https://doi.org/10.1093/ej/uez014>
- Inglehart, R. F., Puranen, B., & Welzel, C. (2015). Declining willingness to fight for one’s country: The individual-level basis of the long peace. *Journal of peace research*, 52(4), 418–434.
- Janowitz, M. (1975). The all-volunteer military as a “sociopolitical” problem. *Social Problems*, 22(3), 432–449.
- Jonsson, E. (2024). *Rekryteringsunderlaget 2023*. Försvarshögskolan (FHS).
- Kaasa, A., & Andriani, L. (2022). Determinants of institutional trust: The role of cultural context. *Journal of Institutional Economics*, 18(1), 45–65.
- Kim, Y., & Amnå, E. (2014). Civic engagement among migrant youths in Sweden: Do parental norms or immigration generation matter? I *Political and Civic Engagement* (s. 270–289). Routledge.
- Kleykamp, M. (2009). A Great Place to Start?: The Effect of Prior Military Service on Hiring. *Armed Forces & Society*, 35(2), 266–285. <https://doi.org/10.1177/0095327X07308631>
- Kleykamp, M. (2013). Unemployment, earnings and enrollment among post 9/11 veterans. *Social Science Research*, 42(3), 836–851. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.12.017>
- Krumpal, I. (2013). Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: A literature review. *Quality & quantity*, 47(4), 2025–2047.
- Ledberg, S. (2019). *Officeren, staten och samhället: Ett professionsperspektiv*. Nordic Academic Press.

- Li, R., & Jones, B. M. (2020). Why do immigrants participate in politics less than native-born citizens? A formative years explanation. *Journal of Race, Ethnicity, and Politics*, 5(1), 62–91.
- Lillemäe, E., Kasearu, K., & Ben-Ari, E. (2024). Conscription and social transformations: Estonia between security needs and social expectations. *Journal of Baltic Studies*, 55(2), 251–270.
- Ludvigsson, J. F., Svedberg, P., Olén, O., Bruze, G., & Neovius, M. (2019). The longitudinal integrated database for health insurance and labour market studies (LISA) and its use in medical research. *European journal of epidemiology*, 34, 423–437.
- Lundquist, J. H. (2008). Ethnic and gender satisfaction in the military: The effect of a meritocratic institution. *American Sociological Review*, 73(3), 477–496.
- Maxwell, R. (2010). Evaluating Migrant Integration: Political Attitudes Across Generations in Europe 1. *International migration review*, 44(1), 25–52.
- Oakes, J. M., & Rossi, P. H. (2003). The measurement of SES in health research: Current practice and steps toward a new approach. *Social science & medicine*, 56(4), 769–784.
- Persson, T., & Widmalm, S. (2024). Upon entering NATO: explaining defence willingness among Swedes. *European security*, 33(4), 690–710.
- Plikt- och prövningsverket. (2024). *Plikt- och prövningsverkets årsredovisning 2023*.
<https://www.pliktverket.se/download/18.629a9bfc18d8738bcb09caa/1708696142632/%C3%85rsredovisning%202023.pdf>
- Plikt- och prövningsverket. (2025). *Plikt- och prövningsverkets årsredovisning 2024*. <https://www.pliktverket.se/om-myndigheten/vara-publikationer>
- Rothstein, B., & Holmberg, S. (2022). *Social tillit i höglitarlandet Sverige*. Göteborgs universitet.
- Ruist, J. (2021). *Statistik och regression i praktiken*. Studentlitteratur.
- Röder, A., & Mühlau, P. (2011). Discrimination, exclusion and IMMIGRANTS' confidence in public institutions in Europe. *European societies*, 13(4), 535–557.
- Röder, A., & Mühlau, P. (2012). Low expectations or different evaluations: What explains immigrants' high levels of trust in host-country institutions? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(5), 777–792.
- Schoon, I., & Cheng, H. (2011). Determinants of political trust: A lifetime learning model. *Developmental psychology*, 47(3), 619.

Simon, C. A., Lovrich, N. P., Verboncoeur, K. G., & Moltz, M. C. (2024). Re-examining willingness to fight for one's country: Exploring nature of conflict and citizenship status effects in the United States and Canada. *Armed forces & society*, 0095327X241269905.

Stamos, A., Altsitsiadis, E., & Dewitte, S. (2019). Investigating the effect of childhood socioeconomic background on interpersonal trust: Lower childhood socioeconomic status predicts lower levels of trust. *Personality and Individual Differences*, 145, 19–25.

Sundberg, R., & Gustavsson, G. (2025). Defending the national identity: Exploring the links between a multidimensional national identity concept and the willingness to defend one's country. *European Security*, 1–21.

Sundevall, F. (2011). *Det sista manliga yrkesmonopolet: Genus och militärt arbete i Sverige 1865-1989*.

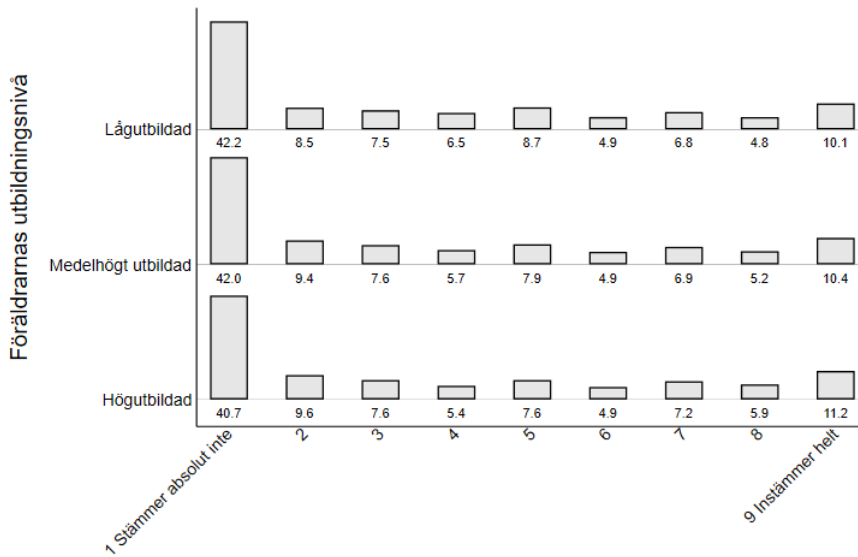
Torgler, B. (2003). Why do people go to war? *Defence and Peace Economics*, 14(4), 261–280.

Wallenius, C., Berglund, A. K., Brandow, C., & Hede, S. (2021). Anchoring Sweden's Downsized Military: People's Attitude to, Knowledge About, and Trust in Our Military Defense. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 4(1), 78–93.

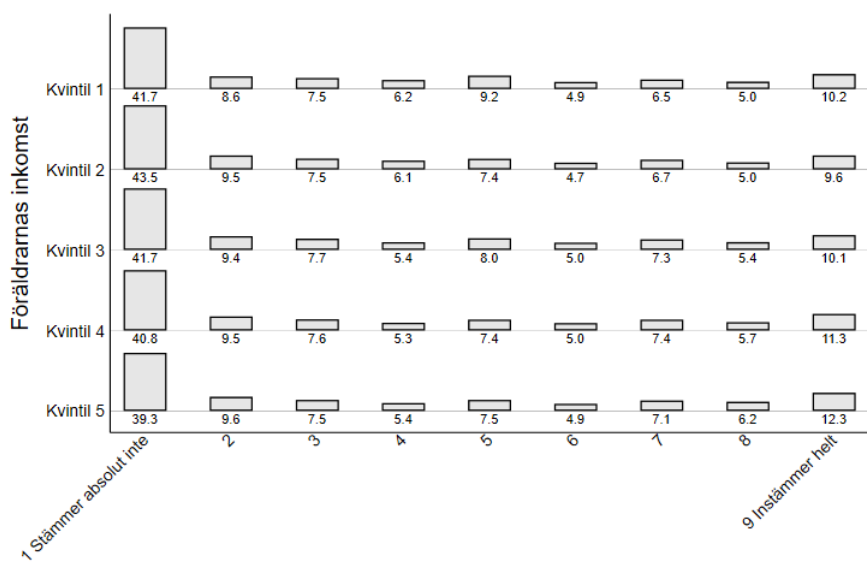
Wedebbrand, C., & Jonsson, D. K. (2021). *Försvarsvilja i teori och praktik: Om försvarsviljans betydelse*. (FOI-R--5155--SE). Totalförsvarets forskningsinstitut.

Bilaga: Kompletterande figurer

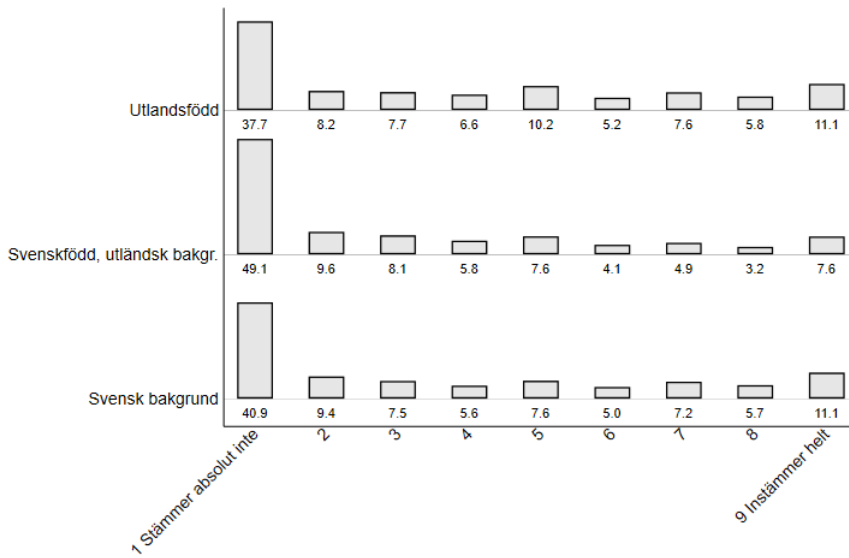
Figur B1. Inställning till påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2004, uppdelat efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive utbildningsgrupp.

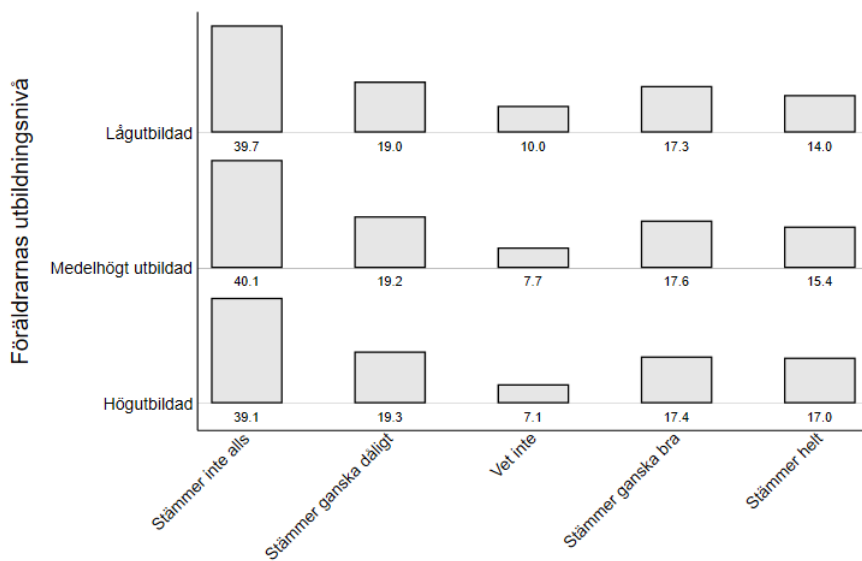
Figur B2. Inställning till påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2004, uppdelat efter föräldrarnas sammanlagda årsinkomst. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive inkomstkventil.

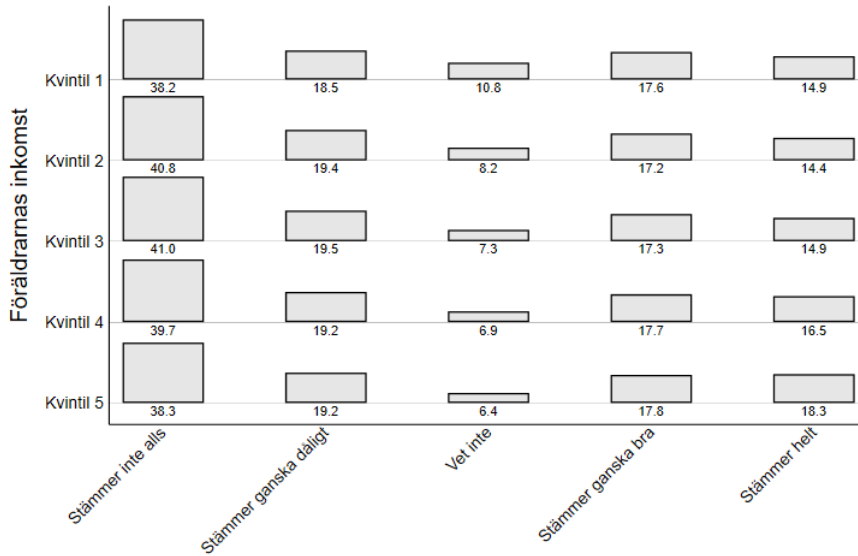
Figur B3. Inställning till påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2004, uppdelat efter migrationsbakgrund. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive grupp.

Figur B4. Inställning till varianter på påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2000-2003, uppdelat efter föräldrarnas utbildningsnivå. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive utbildningsgrupp.

Figur B5. Inställning till varianter på påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2000-2003, uppdelat efter föräldrarnas sammanlagda årsinkomst. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive inkomstkvintil.

Figur B6. Inställning till varianter på påståendet *Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt*, bland individer födda 2000-2003, uppdelat efter migrationsbakgrund. Procentuell fördelning över svarsalternativ, inom respektive grupp.

